

Schron przeciwlotniczy w podpiwniczeniu budynku mieszkalnego z 1935 r. przy ul. Chrzanowskiego 14

Przykład znakomitej, przedwojennej myśli technicznej. Schron dla 108 osób. Jedno z wejść do schronu było przewidziane dla mieszkańców okolicznych domów, dlatego zostało usytuowane na zewnątrz budynku. Wejście do przedsionka gazoszczelnego zaprojektowano w formie litery L, czyli tzw. półprzelotni (rozwiązanie stosowane w dawnej oraz współczesnej architekturze militarnej, które ma na celu zmniejszenie nadciśnienia fali uderzeniowej oddziałującego na drzwi wejściowe oraz zabezpieczenie wejścia przed odłamkami). Pozostałe wejścia do schronu prowadzą od strony piwnic. Schron przy ul. Chrzanowskiego jest tylko częściowo zagłębiony w ziemi, ze względu na wysoki poziom wód podziemnych. Aby zapewnić odpowiednią wytrzymałość na podmuch fali uderzeniowej od wybuchów, ściany zewnętrzne zostały dodatkowo wzmocnione. Klasa odporności na podmuch fali uderzeniowej 35 kPa (kilopaskali) zapewnia ochronę przed bliskimi wybuchami bomb burzących oraz dalekimi wybuchami jądrowymi. Cechą charakterystyczną tego schronu jest strop wzmocniony żelbetowymi podciągami, które są dodatkowo podparte słupami. To rozwiązanie konstrukcyjne zapewniało zwiększenie nośności stropu, który w przypadku zawalenia się budynku miał za zadanie wytrzymać obciążenia gruzowe. Identyczną konstrukcję zaprojektowano w dwóch schronach przy ul. Okrzei, oddanych do użytku rok później. W schronie przy ul. Chrzanowskiego zachowało się oryginalne wyposażenie z lat. 30: unikatowe oprawy oświetleniowe z dwoma rodzajami żarówek, na napięcie 220V oraz 12V, w pełni wyposażona komora z urządzeniami filtrowentylacyjnymi, żeliwne zasuwki przy otworach wywiewnych (umożliwiające hermetyzację schronu), przedwojenne drzwi ochronno-hermetyczne. Schron został w ostatnich latach odnowiony i posprzątany przez Wspólnotę Mieszkaniową; zainstalowano w nim również grzejniki centralnego ogrzewania.

Wejście do schronu od strony ul. Chrzanowskiego

Nadziemny schron przeciwlotniczy z 1938 r. przy Urzędzie Morskim

Schron zbudowany przed wybuchem II wojny światowej dla pracowników Urzędu Morskiego, według projektu wybitnego architekta i autora instrukcji budowlanych obrony przeciwlotniczej, mjr inż. Kazimierza Biesiekierskiego. Unikat w skali kraju, jedyny schron z dachem spadzistym. Tak dobrany kształt nie był przypadkowy – przy kącie nachylenia stropu powyżej 45-60° zaobserwowano bowiem zjawisko tzw. odskoku bomby, która zamiast przebić strop, odbija się od niego i wybucha w pewnej odległości od schronu. Aby schron był odporny wstrząsy i podmuch fali uderzeniowej, posiada specjalnie wzmocnione fundamenty oraz ściany wewnętrzne o beczkowatym przekroju. Klasa odporności: 25 kPa. Znajdujące się po obu końcach schronu wejścia zaprojektowano w formie zamkniętej przelotni, pełniące jednocześnie rolę przedsionka gazoszczelnego. W schronie zachowały się oryginalne, przedwojenne drzwi z tabliczkami znamionowymi producenta a także urządzenia filtrowentylacyjne, działające sanitariaty oraz instalacja elektryczna. Część obiektu jest obecnie wykorzystywana przez Urząd Morski na cele magazynowe.

Nadziemny schron przeciwlotniczy typu T-750 z czasów II wojny światowej **ul. Polska, róg Chrzanowskiego**

Trzykondygnacyjny, nadziemny schron przeciwlotniczy (*Luftschutz Hochbunker T-750*), oddany do użytku w 1943 r. po trwającej ponad rok budowie, jako ukrycie dla oficerów i żołnierzy Marynarki Wojennej III Rzeszy (Kriegsmarine) na terenie portu. Zapewniał ochronę dla ponad 750 osób. Odporność wg niemieckiej nomenklatury fortyfikacyjnej A1 (najwyższa). Klasa odporności: 100 kPa. Strop o grubości wynoszącej (z płytą detonacyjną) aż 3,75 m zapewniał ochronę w przypadku bezpośredniego trafienia bombą o wagonie 1000 kg. Ściany o grubości 2,50 m.

Po zakończeniu II wojny światowej większość schronów tego typu, zwłaszcza na terenie Niemiec została rozebrana. Zachowane schrony T-750 są współcześnie przedmiotem zainteresowania miłośników architektury obronnej z różnych krajów. T-750 w Porcie Gdynia jest podawany jako przykład jedyne w Europie schronu tego typu, który od czasów wojny pozostaje w gotowości eksploatacyjnej. W latach 60. w schronie przy ul. Polskiej w Gdyni przygotowano Stanowisko Kierowania Obrony Cywilnej Portu Gdynia i taką funkcję spełnia do dziś. W części schronu od strony ul. Polskiej urządzono również strzelnicę. Obiekt był modernizowany w latach 80. oraz współcześnie. W ostatnich latach zainstalowano m.in. nowe natryski i sanitariaty. Schron jest wyposażony we własne ujęcie wody, generatory prądu, salę sztabową, pomieszczenie łączności, kotłownię oraz urządzenia filtrowentylacyjne. W obiekcie pracuje etatowy pracownik, który obsługuje system ogrzewania parowego, ze względu na wymóg utrzymania stałej temperatury i wilgotności przez cały rok.

Wejście do przedsionka

Sala sztabowa

Generatory prądu (sprawne)

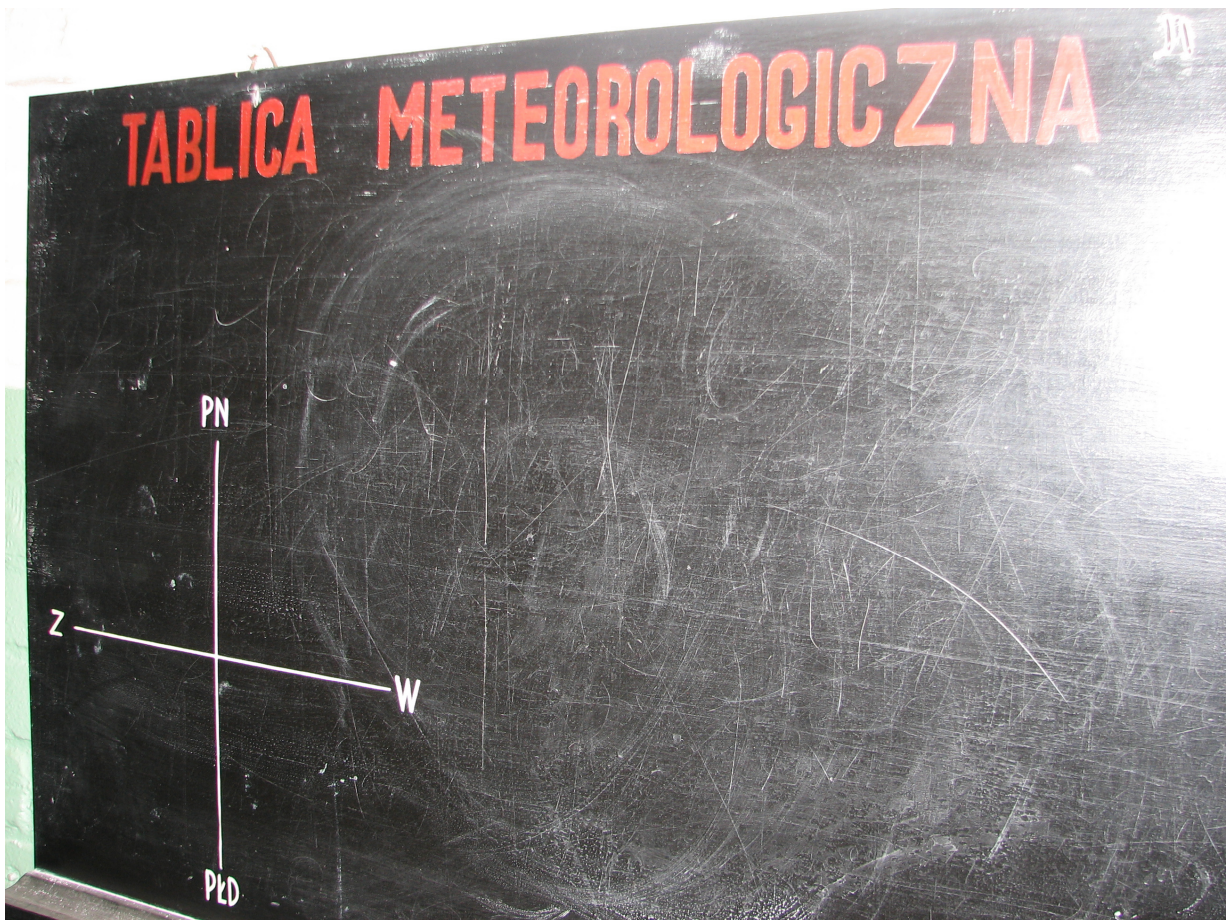
Filtropochłaniacze FP-100, oczyszczające powietrze z pyłu radioaktywnego oraz substancji toksycznych

Ujęcie wody

Automatycznie otwierana wywiewna kłapa schronowa WKS-150, wypuszczająca zużyte powietrze na zewnątrz schronu

Biuro Komendanta Międzyzakładowej Formacji Obrony Cywilnej

Opracowanie: M. Szafrąński, Stowarzyszenie Gdyński Klub Eksploracji Podziemnej, 2011 r.